הלכה · משנה תורה · מפרשים · בני בנימין · ספר אהבה

בני בנימין על משנה תורה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים [האדר"ת]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בני בנימין על משנה תורה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים [האדר"ת]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בני-בנימין-על-משנה-תורה-הלכות-תפילין-ומזוזה-וספר-תורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ד 4
הלכה יא 4
פרק ג 4
הלכה טו 4
הלכה טז 4
פרק ד 5
הלכה י 5
הלכה יא 5
הלכה יג 5
הלכה יד 5
הלכה כג 6
הלכה כה 6
הלכה כו 6
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ו 7
הלכה י 7
פרק ו 8
הלכה ט 8
פרק ז 8
הלכה א 8
הלכה יא 8
הלכה טו 8
פרק ח 9
הלכה ב 9
פרק ט 9
הלכה ט 9
הלכה יב 9
פרק י 9
הלכה א 9
הלכה ב 10
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה ו 10
הלכה ח 10
הלכה י 11
הלכה יא 11

פרק א

הלכה ב

וכן ס"ת שחסר אפילו אות אחת פסול. ע' כ"מ וה"ל להביא ג"כ מהא דמנחות ל' א' וע"ל רפ"ז המגיה אות א' מעה"כ כאילו כתבו כולו. וגם ממש"ש כ"ט א'. כל אות שאינו מוקף גויל פסול. וע"ל הי"ט ובכ"מ ועי' פי"א דשבת ה"ט דאם השלים אות א' לספר שלם חייב:

הלכה ד

וזהו הדיו כו' המובחר כו'. שבת כ"ג א':

הלכה יא

ומזוזה א"צ עיבוד לשמה. ע' תוס' מנחות מ"ב ב'. ד"ה תפלין שכ' מקור לדברי רבינו. וירושלמי יומא פ"ג ה"ו ומלחמות להרמב"ן פ"ק דסוכה. והש"ק ביומא שם לא זכר דברי הרמב"ן ז"ל וגם לא הרגיש בממכ"ת דלת"ק דרשב"ג בכ"ד ל"צ לשמה ומזוזה ל"ד. וע"ש ברמב"ן ז"ל. כאאמו"ר הגז"ל. ועי' ח"ס חא"ח סס"ו מש"כ בדעת רבינו. ומ"ש הכ"מ בשם חכמי לוניל דתפילין מקרי קדושה קלה. נ"ל כוונתו לדברי הירושלמי שלהי מגילה ששם הגי' להיפוך מבבבלי מנחות צ"ב א' ע"ש. וכן מה שהשיבם רבינו לחלק בין תפילין למזוזה הוא ג"כ מדברי הירושלמי שם ולפי שאלתם תשובתו. ואף דלא קיי"ל הכי. מ"מ מצד הסברא הוא כן. וע' בהרא"ש ה' קטנות והנוב"ת חיו"ד סקע"ד נתקשה בחנם בדברי רבינו ושאלתם ע"ש:

פרק ג

הלכה טו

ועור הרצועה צריך על"ש אבל עור שמחפין בו כו'. הנה לפ"מ דס"ל דא"צ עיבוד כלל. ודאי דל"ש להצריך לשמה בעיבודו וכה"ג א' בזבחים ה' ב'. באשם לשמה כשר. של"נ בו הוא אלא לאחר הקט"א. והו"ע שלה אמוריו כשר. וע' במג"א ובאורי הגר"א ז"ל סי' ל"ג ס"ז:

הלכה טז

אין עושין. ע' שבת כ"ח ב'. דמדמה עשייתן לכתיבתן. וע' ס"ס שם חדש להגרא"ל צונץ ז"ל:

פרק ד

הלכה י

זמן הנחת תפילין. ע' ש"א ושעה"מ ובמה"פ על הירושלמי ברכות פ"ג ובשו"ת שבס"ס מפה"י. וגם אתנו דברים נכבדים בזה. ואכ"מ. ומה של"כ רבינו לברך בעת סילוק התפילין כמו לבני מערבא אפשר דב"מ ס"ל כר"א דהוא בעשה. ע' מנחות ל"ו ב'. משא"כ לפ"מ דקי"ל כריו"ח דבלאו הרי אין מברכין על לאו. ויותר נראה דכיון דכשהן עליו אין איסור אפילו כל הלילה ואף לכתחלה מותר כן א"כ ל"ש כלל ברכה ע"ז. (ודע דד"ז הוא חידוש גדול וכמדומני שלא נמצא דוגמתו בכהת"כ דאם כבר עודן עדן עליו ליכא שום איסור ובודאי גם מצוה איכא. ולהניחן לכתחלה הוא לאו גמור וקצת ילה"ע מזה לענין הנודע אם שייך בדאורייתא לכתחילה ודיעבד. ומה שאין לוקין ע"ז ע' שעה"מ וש"א וארצה"ח):

הלכה יא

וכל המניח תפילין כו'. נסתפקתי אם גם בתפלה אחת עובר בלאו זה. או דשניהם נכללים ביחד במש"כ את החוקה הזאת. או דמ"מ הרי אין מעכבים זא"ז. וכ"נ לכאורה:

הלכה יג

כל הפטור מק"ש פטור מתפילין. האי כללא הוא ל"ד וכמ"ש כאאמו"ר הגז"ל בגליון. ועמש"ל פ"ו ה"י מתפלה בס"ד וה"נ לתפילין ע"ש:

חולי מעיים וכל מי שא"י כו'. לפה"נ דס"ל דטעמא דחו"מ פטור הוא משום שמצטער. וי"ל בזה קו' התוס' כתובות ק"ד א'. וע' סוכה כ"ה ב'. וע' באורי הגר"א ז"ל סי' ל"ח. שכ' דהא דכ' רבינו דמצטער פטור הוא. מהא דריו"ח דהוה הדיק רישיה ולא הניח תפלין כמ"ש בירושלמי פ"ב דברכו'. ויש להשיב ע"ז קצת. לולי ד"ק ז"ל. שו"מ שכבר כ"כ הכ"מ בשם הר"מ. אך הרחיק עדותו לד' המדרש מה שהוא בירושלמי. המובא בכל הראשונים ז"ל:

כהנים כו'. סתם רבינו שפטורים לגמרי ועי' זבחים י"ט א'. וערכין ג' ב'. ושו"ת בית הלוי להגאון דבריסק שליט"א [ז"ל]:

הלכה יד

שקדושתם גדולה מקדושת הציץ כו'. לפלא שאיסור היסח הדעת מהציץ לא זכרו רבינו במקומו כלל בפ"י מכלי המקדש ה"ב. וזהו מהמקומות שסמך רבינו על מש"כ במקום אחר אגב גררא. וכה"ג עמש"כ בס"ד פ"ה מביאת מקדש לענין קיו"ר. וע' בש"א שפלפל

מנ"ל להני תנאי וכדקיי"ל דטומאה דחויה בציבור דאסור להסיח הדעת מתפילין. ולכאורה אמרתי דא"צ ילפותא כלל דהרי ה"נ קיי"ל דהה"ד פוסל בקדשים. ונלמד מדכ' ל' שימור וה"נ בתרומה וא"כ ה"נ בתפילין הרי כ' שימור בתפילין. ורק רבר"ה לשיטתיה דאיהו ס"ל כמ"ד בחוקות הפסח הכ' מדבר הוצרך ללמוד בק"ו. ע' מנחות ל"ז ב'. משא"כ מ"ד טו"ד בציבור יסבור כמ"ד דבחוה"ת מדבר. וא"ש אלא דמלבד שעדיין ילה"ק לאיזה תנאים. בל"ז י"ל דל"ש כאן ל' שמירה על התפלין רק על האדם ושם הוא על הקודש. ובכ"ז אפ"ל דלזה מהני ק"ו דידי' לכ"ע. ובמק"א כ' בס"ד. די"ל דגם במצה נימא שפסול הה"ד. ואכ"מ:

הלכה כג

ולא ילבש כו' ערותו. מקורו מהלכה שלפניה. ואולי טעם הדבר דאסור לעמוד לפני השם ערום כמש"ל פ"ו מיסה"ת ה"ו וע' שבת כ"ח ב' ס"ב א':

הלכה כה

קדושת התפילין גדולה מאוד. ע' ברכות ל"ב ובד' תהר"י שם: **אמרו עליו על רב תלמיד רבינו הק' כו'** עמש"ל פ"ב ה"ד מדעות בס"ד. ועי' יומא פ"ז א'. אמר רב כגון אנא דשקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר. וריו"ח א' כגון דמסגינא ד"א בל"ת. וכבר תמהו בזה דריו"ח היה מניח תפלין מפסחא לפסחא כמ"ש בירושלמי המובא בראש ה' קטנות וע' בירושלמי שלפנינו פ"ב דברכות. ולכן אפשר שרבינו היה גורס ביומא שם להיפוך. ד' רב לד' ריו"ח. וע' חולין פ"ד א'. אמר רב צריכין אנו לחוש לדברי זקן. וריו"ח א' כגון אנו לוים ואוכלים. וא"כ י"ל שפיר דלכן נקט כ"א מה שהיה חה"ש לפי מנהגו. וא"ש שזהו מקור דברי רבינו פה:

הלכה כו

אע"פ שמצותם כל היום. פשטות הדברים מ' כד' אא"ז הלבוש ז"ל בא"ח סל"ז. דמצוה ללובשן כל היום ואינו משום הידור מצוה. וע"ל הט"ז לפה"נ ראיה משם ויש לדחות. וע' בהלכה הקודמת ובחוקות החיים הארכתי בס"ד. להדר פני זקנים מהבאים אחריו: **אמרו חכמים כל הקורא ק"ש בלא תפילין**. לא כ' רבינו כאילו הקריב עולה בל"מ. ואולי לחומרא עמש"ל פ"ב מק"ש ה"ז בס"ד:

פרק ה

הלכה א

כתבה שלא על הסדר כגון שהקדים פרשה לפרשה פסולה. ע' פ"ב מק"ש הי"א. דס"ל לרבינו דאם קרא פרשיות למפרע יצא. וקשה טובא דהא תרווייהו מחד קרא נפקי. ע' ברכות י"ג. א'. והיו של"י למפרע. וה"ק דשלא על הסדר הוא ג"כ מהך קרא ומ"ט הכא פסול והתם יצא. ונ"ל מזה ראיה דשיטת רבינו דפ' והא"ש אינו מה"ת. וע' פר"ח וש"א מ"ש בזה. ועי' תוס' ברכות י"ד ב' ד"ה למה ובטור יו"ד סרפ"ח וסי' ר"צ:

ולא מן הגליונים של ס"ת. עי' שבת קט"ז א' דגליוני ס"ת קדישי כס"ת עצמה. ומה של"א גליוני תפלין. אולי ל"ה דרכם להיות רחבים כ"כ. ולו"מ ה"א מדנקט רבינו הכא דין זה. ולא בדין של ס"ת. שאסור להורידה מקדושתה. מ' דאפילו דיעבד לא יצא. דכיון דאין מורידין מקדושה חמורה לקלה. אין קדושת המזוזה הקלה חלה כלל על קדושת הס"ת החמורה וצע"ק:

הלכה ג

ואם כתבה שלא בשרטוט או שהוסיף מבפנים. כ"ז מפרש רבינו בכלל מה שא' שמואל כתבה אגרת פסולה וע"ש בתוס':

הלכה ו

ואחר שגוללה מניחה בשפופרת של קנה. כן היה מנהגם גם בימי חז"ל. עי' כלים פט"ז מ"ז בית המזוזה. ובתוס' מנחות ל"ב א' ד"ה הא. מה שהביאו בשם התוספתא. וב"מ ק"ב א'. גובתא דקניא. וכמדומני שבס' אלפי מנשה מפרש מ"ש בשבת ע"ט ב' מפני שמשמרה שמניחים את המזוזה בשפופרת ומשתמרת יותר. וע' יומא א' א'. וחידוש ראיתי בס' מעשה רב בשם מרן הגר"א ז"ל. שאין להניח המזוזה בקלף שלא יהא חציצה בינה למזוזת הבית וצריך ליישב בדוחק כל הנזכר. ויל"ע קצת בחתיכת קלף. דלכאורה ה"ל מב"מ דאינו חוצץ. וגם י"ל דכל לנאותו אינו חוצץ. או דבטל להבית. ויש להעיר ג"כ מלשון על מזוזת ולא על דעל. וכה"ג בחליצה. ובאמת ד"ק נאמנים מאוד דמנ"מ בין על דהכא לעל דתפילין. והארכתי בחיבורי בס"ד:

הלכה י

ומחנכין את הקטנים לעשות מזוזה לבתיהם. עכ"מ וה"ל להביא גם מגיטין נ"ב א' ועי' מכילתא פ' בא פי"ז וצ"ע:

פרק ו

הלכה ט

ובית שבספינה פטורים מהמ"ז. ירושלמי שלהי מגילה ומובא בראב"ש ה' קטנות דמזוזה אינו נוהג במפרשי ימים:

פרק ז

הלכה א

מ"ע על כל איש. מלשון זה פלפל הש"א מ"ט נשים פטורות. ולא זכר שר התורה הזה דברי החינוך במצוה האחרונה דטעמו משום דעיקר כס"ת הוא ללמוד כמש"כ ולמדה את בני"ש ונפ' מת"ת. י"ל קושיתו ממזוזה דבמזוזה אין חיוב כתיבתה כלל משא"כ בס"ת י"ל שפיר דכיון דפסולה לכתוב. א"כ לא משכ"ל שתצא י"ח כתיבתה דבשליחות א"א דכל היכא דאיהו לא מצי עבד שלוחא למ"מ. וע"כ פטורות אלא דמד' תוס' ע"ז כ"ז א'. יש לגמגם על סברא זו. כאאמו"ר הגז"ל בגליון הש"א. וכבר האריכו האחרונים בזה הסברא. עי' בס' נחי"ע להגאון דליסא בהגהת נכדו ז"ל ובשו"ת ביה"ל ובשו"ת בצר יצחקי וגם אנחנו בעניותינו הארכנו בפנים שונים. והערותי בס"ד די"ל להסוברים דיוצאין בשותפות ל"ש סברא זו דא"א בשליחות. דבשותפות שאני. ועי' דרו"ח לכתובות י"א א'. וגם ד' החינוך לא א"ש לפ"מ דקיי"ל דל"ד טעד"ק לקולא וע"ש בס' נחי"ע. והארכתי הרבה מאד תל"ע:

הלכה יא

מש"כ הכ"מ פסול מלא או חסר. לא ציין לנו מקורו. ואף שכתב שנתבאר בסמוך. ל"נ דבר. אבל הוא מד' שמואל שכ' דאם כתבה אגרת פסולה עי' תוס' ל"ב ב' ד"ה כתבה. ומש"כ מקרי וכתיב. ע' נדרים ל"ז ב':

הלכה טו

שאם בא לחתוך חותך. השמיט רבינו מש"ש ועושה עמוד בראשו כדי לגול הקף וכבר תמה הגר"א ז"ל בחידושיו ליו"ד ולשון רבינו "שאם בא". ג"כ אינו מדוקדק כ"כ. ולחומר הנושא. אפ"ל דקשה טובא לשיטת רבינו בסה"פ דהוא פסול א"כ איך מותר לדבק לכתחילה ולפוסלו ולהורידו מקדושתו. ולזה כתב שאם בא לחתוך חותך ר"ל דמה"ט הוא שמותר. דלפ"ז אינו הורדה מקדושתו כלל כיון דבידו הוא לחתוך בכל עת שירצה

א"כ לא נדחה ממצותו כלל. ומ"מ בעת חיבורם יחד הוא רק כקדושת החומשין צ"ע. שו"מ בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"א ס"י שהאריך בזה ות"ל שהייתי בר מזלי' בזה:

פרק ח

הלכה ב

פרשה סתומה. ע' מה"פ לירושלמי מגילה פ"א ה"ט:

פרק ט

הלכה ט

רוחב אצבע כו'. ע' מנחות מ"א ב'. [ולו"מ ה"א שמ"ש בכתובות ה' ב'. זה אצבע זה גודל היא. לכוונה זו לפי' רבינו בכ"מ. ודו"ק]:

הלכה יב

אין עושין יריעה פחות מג' דפים ולא יתר על שמונה. בגמ' הגירסא עד שמונה ולכאורה י"ל דעד ולא עד בכלל. וע' תוס' ברכות כ"ו ב'. אם גם בדרבנן הוא עול"ע בכלל ובחולין נ"ה א' בדבריהם:

פרק י

הלכה א

נמצאת למד שעשרים דברים הם הפוסלים. עי' ספ"ז דכ' עוד שם פסול. וא"כ ה"ל כ"א. ולכאורה ה"נ דהוא רק פסול מדרבנן ולא חשב הכא רק פסולי דאורייתא אלא דלד' רבינו בתשובתו לחכמי לוניל פ"א ה"א. דעיבוד לשמה הוא ג"כ רק מדרבנן. לא א"ש. דהא חשב נמי לנעבד של"ש. ולכ"נ מזה ראיה לדבריו שם דאינו פסול רק כשהם מחוברים. א"כ אינו דומה לשאר הפסולים דחשיב. אך עדיין לא א"ש דהא חשב הכא פסול דתפירת יריעות שג"כ נ"ל תיקון. ע"ל פ"ט פי"ג. וע' בקובץ מה שהעיר בשם התשב"ץ. ובשו"ת ס"ח חא"ח ס"ס ח'. וכ"א הרב שליט"א העירני. דמ' דעת רבינו דאם נכתבו האזכרות שלא כסדרן דכשר. ולא כדעת שו"ת ג"ו המובא באחרונה. ומדברי רש"י ב"ב כ"א ב' משמע דפסול. וא"ש בזה קו' תוס' שם ד"ה וסופר עכ"ד ונכון. ובמ"א הבאתי ראיה בס"ד ממגילה ח' ב'. ואכ"מ:

שכ' אפיקורוס או משאר פסולים. נקט שאר פסולים ג"כ דמשום אפיקורס לבד אף קדושת חומשים אין לו. ע"ל פ"ו ה"א מיסוה"ת ע"כ נקט גם מש"פ ואש"ק הקובץ. וע"ל פ"ג מתשובה ה"ח וא"ש ג"כ:

הלכה ב

והוא שלא יהא לו ד"א למכור. מספק"ל בצריך למכור ס"ת. ויש לו בת קטנה. הי מינייהו עדיף. דהא גם בבת קיי"ל דאסור למוכרה רק כשא"ל מה יאכל. ע"ש פ"ד מעבדים ה"ב. ובמגילה כ"ז א'. אפילו א"ל מה יאכל ומכר ס"ת או בתו א"ר ס"ב לעולם. מ' קצת דס"ת חמירא. דהא בתו מותר בא"ל מה לאכול. משא"כ בס"ת. אך י"ל דבאמת ליכא איסורא מדנקט אינו רואה ס"ב. וע' באחרונים בא"ח ס"ס תקפ"ה וביו"ד סי' ר"ס מש"כ וע' בכ"מ מש"כ. בשם הרמ"ך דומיא דבתו דליכא איסורא. ותמוה לי מד' הת"כ שזכרנו:

הלכה ד

תיק שהוכן לס"ת. ע' ח"ס חא"ח סי' ל"ח. מש"כ הכ"מ עד הראב"ד דגם בד' רבינו יל"פ כן. תמוה מאוד שהרי רבינו כ' להדיא א"ב משום קדושה. וצ"ל דהראב"ד הבין שלדעת רבינו אין בו שום קדושה כלל. ולזה השיב מהירושלמי. אבל באמת לא נחלקו רק בהפירוש של לוחות. אבל בענין הקדושה גם כוונת רבינו כדברי הירושלמי שא"ב קדושת ס"ת רק קדושת בהכנ"ס:

הלכה ה

וכל כה"ק אפי' הלכות ואגדות אסור לזורקן. אף דמה"ת לא ניתנו לכתוב מ"מ כיון שהותר משום עת לעשות אסור לבזותם. וע' שבת קט"ו ב' ובירושלמי שם:

הקמיעין. מש"כ הכ"מ בשם הר"מ ע"ש בגמ' שבת שם שהביאה:

הלכה ו

או לבה"ק. ע' כ"מ וסותר דבריו בפי"ד מאבל פי"ג וע"ש בלח"מ. ולא יאחוז ס"ת כשהוא ערום קצת ה"נ דרבינו מפרש כשהאדם ערום. ועי' פ"ו מת"ת ה"ו ולעיל פ"ד הכ"ג. ושמעתי שכ"פ גם הג"ר מנשה אילי'עזר ז"ל והרעישו בזה עליו גאוני דורו:

הלכה ח

כל הטמאים ואפילו נדות. ילה"ר קצת מהא דהכל עולין למנין ז' ואפילו אשה והרי צריך לאחוז בעמודים כמ"ש ס"ס קל"ט ואולי בזמניהם של"ה מברכים כל הקרואים י"ל דל"ה צריכים לאחוז בידם. וע' תוס' ר"ה ל"ג א'. אך א"ר כלל שי"ל דאה"נ רק כשידעו שהן טהורות וטמאות לא באו כלל:

הלכה י

מצוה לייחד לס"ת מקום. ע' ברכות כ"ה ב'. מגילה כ"ו ב'. לא ירוק כנגד ס"ת. ק"ו מרבו ע' ערובין צ"ח א'. וכמ"ש הכ"מ ה"ט. ועי' תוי"ש יומא סוף דף כ"ט מש"כ דמותר לאחוז ס"ת בעת שמטיל מים כדאי' בברכות. ול"מ זה ע"ש כ"ג ב'. ולא יגלה ערותו, נלמד מס"פ יתרו. ולא יפשוט רגליו. ע' כתובות ק"ח ב'. ולא יחזיר אחוריו. יומא נ"ג ב'. וק"ו לס"ת ועי' סוטה ל"ט א':

הלכה יא

כל מי שיושב. ק"ו מרבו. עי' שבת ל' ב'. ותנן מורא רבך כמו"ש ומי נתלה במי קטן נתלה בגדול [קצת מזה מבאורי הגר"א ז"ל. וע' במכות כ"ב ב']: